Čeprav W. v Soden sam pravi, da bo do dovršitve tega slovarja preteklo še precej let (str. I), vendar želimo in upamo, da bi v dogledni dobi doživeli celotno delo. S tem bo razumevanje novih akadijskih tekstov nedvomno zelo olajšano. V podrobnosti dela, ki je usedlina avtorjevega ogromnega znanja akadijskega jezika, se kajpak tu ne spuščamo. Avtor sam omenja, da listinskega gradiva ni mogel v isti meri izčrpati, kakor je to storil glede pisem in literarnih tekstov (str. I). Pravni zgodovinar bo to sicer obžaloval, toda spričo ogromne množine listin, ki so le malo obdelane, bo moral priznati, da avtor ni mogel drugače ravnati.

V. Korošec

SUMERIAN PROVERBS. Glimpses of Everyday Life in Ancient Mesopotamia. By Edmund I. Gordon with a chapter by Thorkild Jacobsen. (Museum Monographs. Published by The University Museum. University of Pennsylvania.) Philadelphia 1959, \$ 7,50. XXVI + 556 str. 76 plts.

Stari pregovori in reki so dragocene pričje ljudske modrosti in ljudskega naziranja o življenju in družbi. Posebno priljubljeni so bili na Starem vzhodu. Tako so pri Egipčanih nastali obširni »modrostni spisi«. Biblija ima posebno knjigo Pregovorov (Mišle Šelomo). Zelo razširjeni so pa bili tudi pri starih Sumercih. Njihovi pisarji so v mestih Nippurju, Uru (in najbrž tudi drugod) sestavljali cele zbirke takih rekov. Navadno so to kratka pravila, življenjske maksime, včasih samoumevne resnice, včasih kratke, nekoliko sarkastične zgodbe. Edm. J. Gordon, docent za klinopisne študije na Harvardski univerzi, je v zajetni knjigi rekonstruiral dvoje takih sumerskih zbirk pregovorov, od katerih je prva štela 202, druga pa 160 rekov; pri tem je slabo ohranjena četrtnina prve in osmina druge. Kot uspeh svojega šestletnega dela objavlja avtor transkripcijo in prevod besedila obenem s kratkim komentarjem in navedbo paralelnih mest. Skrbno navaja vire za obe plošči, podaja podrobno kulturno analizo v zvezi s posameznimi besedami (str. 285—323), sumerski glosar (324—438), seznam akadijskih izrazov (438—445), ter »dodatke in popravke« (449—545) iz leta 1959, štiri leta po dovršitvi rokopisa; fotografski posnetki 170 uporabljenih glinastih plošč(ic) omogočajo kontrolo izvirnega besedila. Prof. Thorkild Jacobsen je prispeval dragocene pripombe in dodatke glede več pregovorov (447—487, 547—550). Ob sklepu je navedena izbrana bibliografija (551—553).

Sumerski pisarji so sestavljali zbirke rekov in pregovorov po določenih vodilnih besedah, s katerimi se reki navadno začenjajo. Take besede so n. pr.: mesto, čoln, hiša, usoda, revež, lisica, osel, govedo. Sužnji so omenjeni le dvakrat, pogosto pa je govor o razmerju med revežem in bogatim (»Revež ni trden«, »Reveževa beseda ni sprejeta«, str. 189, 479). Med živalmi je vzbujala največ zanimanja lisica; vendar je Sumerci niso gledali prijazno. Tudi nekaj značilnosti sumerske družbeno-politične

ureditve, zlasti pa družinski ustroj odseva iz posameznih rekov (n. pr.: »Zet! Kaj prinaša? Tast! Kaj (mu) daje on v zameno?«, str. 469).

Sumerske reke in pregovore so deloma prevedli Babilonci in Asirci, tako da je nekaj ohranjenih v sumerskem in v akadijskem besedilu. E. Gordonova zasluga pa je, da je s svojim delom razgrnil pred našimi očmi tiste pregovore in reke, ki so ohranjeni samo v sumerskem jeziku. Napisani so bili za časa dinastije v Isinu in v času do Hammurabijevega sina Samsuiluna (torej nekako 2000—1650) v Nippurju in Uru; po svojem izvoru so pa nedvomno mnogo starejši. V njih se kaže mnogo značilnosti starih Sumercev, njihova kritičnost v presojanju različnih življenjskih odnošajev. Plošče izvirajo po večini iz izkopavanj, ki jih je organizirala Pennsylvanska univerza (Filadelfija) v Nippurju (1889—1900, 1949—1950 in 1951—1952, skupno z univerzo v Chicagu), deloma pa iz izkopavanj Sira Leonarda Woolleya v Uru (v letih 1930—1931). S svojo temeljito filološko in kulturnozgodovinsko študijo nam je avtor podal dragocen prispevek za spoznavanje miselnosti starih Sumercev.

Viktor Korošec